

Overdenking bij de dienst op 5 januari 2020 – Utrecht Silo, (On-)Mondig

Schriftlezing: Gal. 4: 1-7

Inleiding op het thema

Het jaarthema is 'Dynamisch geloven'. Daar zit beweging en kracht in. Afgelopen maanden hebben we nagedacht over 'vrijheid'. De komende weken willen we nadenken over 'mondigheid'. Regelrecht had daarom als vraag 'Mondig of een grote mond?' Dat was ook mijn eerste associatie bij 'mondig'. Zeker omdat ik jaren heb lesgegeven aan jongeren in Bussum, waar we over zeiden dat ze 'wel erg mondig waren', waarmee werd bedoeld: ze kwamen goed voor zichzelf op, hadden een grote mond of waren zelfs wel brutaal. Omdat ik de eerste ben die over dit onderwerp mag spreken heb ik het woord even nagezocht in woordenboeken en encyclopediën.

Mondigheid

Het blijkt dat 'mondig' niet komt van ons woord 'mond', zoals Chiel Brouwer al in Regelrecht schreef en heeft dus ook niets met een grote mond te maken, of steeds zeggen wat je vindt en wilt, brutaal zijn.

'Mondig' komt van 'mont' = macht, bescherming, voorgedij, ook wel voorgd.

Mondig:

- in staat voor jezelf op te komen (oud genoeg om jezelf te beschermen)
- zelfstandig kunnen beslissen (macht over zichzelf hebbend)
- handelingsbekwaam (je eigen zaken mogen beslissen)
- meerderjarig
- niet meer onder een voorgd
- assertief, brutaal - > 'grote mond'

Onmondig:

- kinderen onder 18 jaar (minderjarig, jong)
- geesteszieken
- onder curatele gestelden
- wilsonbekwamen in inrichting
- (tot 1957): gehuwde vrouwen

Handelingsonbekwaam

Je hebt niet het recht zelf (juridische) beslissingen te nemen (minderjarigen, onder curatele gestelden en wilsonbekwamen in inrichtingen).

En toen kwam ik in de beschrijving van dat begrip ook een naam tegen die ik van de week al eerder had gehoord: Corry Tendeloo. Ze werd ook met respect genoemd door Claudia de Breij in haar oudejaarsconferentie.

Een getrouwde vrouw werd pas in 1956 handelingsbekwaam. Tot die tijd verloor ze, als ze trouwde, haar baan en had niets meer te zeggen over haar geld en haar kinderen. Ze was juridisch gelijk gesteld aan onmondigen of geesteszieken. Het huwelijk was tot 1956 een onderwerpsverdrag. Haar ja-woord was meteen haar laatste vrije daad. In 1838 was bij wet vastgelegd dat de man de baas was in het huwelijk: er konden geen twee kapiteins op een schip zijn en het evangelie gaf de man al deze macht.

Een vrouw mocht, met toestemming van haar man eventueel een arbeidscontract aangaan, maar haar loon moest ze bij hem inleveren. De enige vrijheid die een vrouw had was dat ze in haar eentje boodschappen mocht doen. Een man was druk met werken en hij werd geacht zijn vrouw toestemming te geven voor kleine huishoudelijke uitgaven.

Pas in 1970 werd uit de wet geschrapt dat de man het hoofd van de echtvereniging, het gezin, was.

Overdenking 5 januari 2020

Achtergrond

Galatenbrief van Paulus stamt uit ong. 50 of later. Galatië was een Romeinse provincie in centraal Klein-Azië (Turkije) met voornamelijk Galliërs (uit Frankrijk).

Centraal in de brief staat: 'Om vrij te zijn heeft Christus ons bevrijd, hou dus vol laat je dus niet opnieuw een slavenjuk opleggen'. Dit sluit aan bij ons vorige kernwoord in dit jaarthema, 'vrijheid'. Het Keltisch temperament van de Galaten was wispelturig, ze hielden van verandering, nieuwigheden. Na Paulus kwamen Joodse leraren langs die hen onderwezen in wetsbetrachting, besnijdenis en andere Joodse rituelen om behouden te worden. Echte gelovigen moesten zich (weer) aan de wet van Mozes houden. Bovendien bestreden zij de wettigheid van Paulus' apostelschap. Paulus hoorde er van en schrijft een ernstige brief:

Vrijheid

De Christelijke vrijheid beschermt tegen mensen die die vrijheid willen inperken. Zondaar wordt gerechtvaardigd door het geloof alleen (vgl. Romeinenbrief). Geloof in Jezus zorgt voor behoud, en niet het houden oud-testamentische regels.

Wet en geloof

In hfd 3 gaat het over verhouding wet en geloof. Geloof redt, niet de wet. Je krijgt Gods zegen omdat je gelooft, op Hem vertrouwt. God redt ons omdat we geloven en houdt zich aan zijn belofte. We hebben de wet dus niet meer nodig. We horen bij Jezus, en als teken daarvan werden we gedoopt. Jezus, die een mens werd net als wij, geboren uit een vrouw, heeft ons vrijgekocht, bevrijd en mondig (meerderjarig, zelfbeschikkend, zelfverantwoordelijk) gemaakt. We zijn geen slaven meer die moeten leven volgens de wet, maar (volwassen, zelfstandige) kinderen van God. We mogen hem Abba, Vader, noemen. De regels van de wereld (en van het Jodendom) gelden dus niet meer. U bent geroepen om vrij te zijn! (Gal. 5, 13)

Maar zijn we daarom vrij om alles maar te doen wat we willen? Nee vrijheid betekent niet 'Alles doen wat in je opkomt zonder over de gevolgen of over anderen na te denken', zoiets als 'We leven in een vrij land: Ik ben vrij en heb je dus niks met jou te maken'. Vrijheid betekent dat ik zelf kan kiezen om er voor anderen te zijn, mijn verantwoordelijkheid te nemen uit dankbaarheid, niet omdat het moet.

Sommigen dachten wel dat nu alles was toegestaan, en je geen grenzen of gedragsregels meer had. Maar laat je leiden door de Geest van God en Hij zal je het goede wijzen. Niet de letter van de wet, maar de Geest van God moeten we volgen. Dan zijn we mondig.

Mondigheid

Mondig is dus zelf beslissingen kunnen en mogen/moeten nemen, verantwoordelijkheid nemen voor onze woorden en daden.

Wat is er veranderd als je mondig, zelfstandig wordt? Je neemt zelf beslissingen en bent daarop aanspreekbaar.

Een gevolg van mondigheid is verantwoording afleggen, verantwoordelijkheid zijn voor jezelf en anderen, voor de wereld, voor de schepping. Je niet verschuilen achter regels en wetten, maar zelf de verantwoordelijkheid durven nemen. En dus uiteindelijk ook je mond gebruiken en tot spreken komen. Maar geen grote mond.

Plaats innemen

Inge Boef noemt in Regelrecht mondigheid 'de juiste plaats innemen', niet roepoeteren en alleen voor jezelf opkomen, wat een verkeerde invulling van vrijheid is. We zijn kinderen, ook als we volwassen geworden zijn.

En daar gaat het beeld van Paulus ook wat mank. Want Paulus heeft het eerst over onmondige kinderen die later mondig worden, maar even verder beschrijft hij dat we (nog steeds) kinderen zijn.

Slaven - kinderen

Het beeld van slaven/kinderen blijft lastig. Kinderen zijn geen slaven, al zijn ze beiden onmondig. En bevrijde slaven zijn geen kinderen. Bovendien worden kinderen volwassen, mondig en hebben dan een heel andere positie dan (bevrijde) slaven. We blijven kinderen van God, erfgenamen, ook als volwassen en mondige mensen.

Ik heb me jarenlang zeer gelukkig gevoeld in de tijd dat mijn ouders nog leefden, dat ik tegelijkertijd kind en volwassene, ja zelfs tegelijk kind én vader mocht zijn. Omgang met mijn eigen vader en moeder veranderde toen ik opgroeide en volwassen werd, maar ik bleef tegelijkertijd altijd hun kind en als zodanig bevoorrecht en geliefd.

Opnieuw: wetten en regels

Maar hoe moeten we nu omgaan met die wetten en regels? Die zijn er toch niet voor niets?

Daarvoor moeten we eerst even terugkijken naar het vorige hoofdstuk. Daar zegt Paulus dat Abraham voor God een goed mens was, omdat hij geloofde en God vertrouwde. En, zo zei God: alle volken zouden net zo gezegend worden als hij, als ze op God vertrouwden. Pas later heeft Mozes de wet ontvangen, die is voor mensen die willen weten wat dat betekent voor je gedrag. Dan weet je wanneer je dingen fout doet. Maar het houden van die wet is niet een voorwaarde om bij God te mogen horen. Nee, je aan de wet houden het is een gevolg van geloven, vertrouwen hebben in God. We mogen bij God horen en Hem zelfs Abba, Pappa, Vader noemen.

Paulus zegt dus: Laten we ons dus niet opnieuw vastketenen aan regels en wetten als een voorwaarde om bij God te horen. Nee, we zijn we kinderen van God, volwassen en mondig, maar nog steeds geliefde kinderen en erfgenamen van de boodschap van Jezus. Laten we daar dankbaar voor zijn en de verantwoordelijkheid voor die boodschap waarmaken in de wereld om ons heen.

Jaap Boeschoten